

Palveluverkon muutokset 2027 alkaen

Sivistyslautakunta 12.10.2026
269/12.00.00/2026

Esittelijä: Sivistysjohtaja Lilja Sini

Valmistelija: Sivistysjohtaja Lilja Sini

Palveluverkkopäätös on samalla talouden sopeuttamispäätös

Palveluverkkoratkaisun valmistelussa on tärkeää tunnistaa, että kyse ei ole ainoastaan opetuksen järjestämisestä tai kouluverkosta, vaan samalla koko kaupungin talouden tasapainottamisen kannalta merkittävästä rakenteellisesta ratkaisusta. Palveluverkkovaihtoehtojen välillä on merkittäviä kustannuseroja, jotka vaikuttavat suoraan siihen, kuinka paljon muita sopeuttamistoimenpiteitä kaupungin on tehtävä vuosina 2027–2030.

Karkkilan kaupungin talouden sopeutusohjelmassa on arvioitu vuosien 2027–2030 kumulatiiviseksi sopeutustarpeeksi noin 10,9 miljoonaa euroa. Mitä enemmän tästä tavoitteesta voidaan saavuttaa palvelurakennetta muuttamalla, sitä vähemmän säästöjä on kohdistettava muuhun palvelutuotantoon, henkilöstöön, avustuksiin tai muihin kuntalaisten palveluihin. Vastaavasti vähemmän säästöjä tuottava palveluverkkoratkaisu lisää painetta toteuttaa muita sopeutustoimia eri toimialoilla.

Palveluverkkoselvityksen mukaan vaihtoehto 4, jossa kaikki vuosiluokkien 1–6 oppilaat keskitetään Nyhkälän kouluun, on tarkastelluista vaihtoehtoista taloudellisesti edullisin. Vaihtoehdon ja kalleimman tarkastellun vaihtoehdon välinen kustannusero on luokanopettajaresurssien osalta yhteensä noin 650 000 euroa tarkastelujaksolla. Lisäksi vaihtoehto 4 vähentää kiertävien opettajien, koulunkäynninohjaajien sekä tukipalveluiden tarvetta enemmän kuin muut vaihtoehdot. Näin ollen palveluverkkopäätös määrittää merkittäväällä tavalla sen, kuinka laajoja muita sopeuttamistoimia kaupungin eri palvelualueilla tulevaisuudessa tarvitaan.

Talouden tasapainottaminen on lakisääteinen velvoite

Karkkilan kaupungin vuoden 2025 tilinpäätöksessä taseeseen kertynyt alijäämä oli 3,86 miljoonaa euroa. Vuoden 2026 talousennusteen mukaan alijäämä kasvaa edelleen noin neljään miljoonaan euroon. Kuntalain mukaan kaupungin on katettava taseeseen kertynyt alijäämä vuoden 2030 tilinpäätökseen mennessä. Käytännössä tämä edellyttää usean vuoden ajan merkittäviä ylijäämäisiä tilinpäätöksiä.

Vaikka vuoden 2025 tulokseen vaikutti merkittävästi Rudus-oikeusprosessiin liittynyt kertaluonteinen kustannusvaikutus, kaupungin talouden haaste ei rajoitu yksinomaan tähän. Sopeutusohjelman mukaan kaupungin toimintamenojen kasvu on jo usean vuoden ajan ylittänyt verorahoituksen kasvun. Toimintakate on heikentynyt vuosien 2023 ja 2026 välillä noin 2,85 miljoonalla eurolla samalla, kun verorahoitus on kasvanut vain noin 1,9 miljoonaa euroa. Tämä kertoo rakenteellisesta epätasapainosta kaupungin tulojen ja menojen välillä.

FCG:n tuottamassa sopeutusohjelman loppuraportissa todetaan, että kaupungin talouden tasapainottaminen edellyttää sekä toiminnan tehostamista että palvelurakenteen tarkastelua. Pelkästään yksittäisillä säästötoimenpiteillä tai toimintamenojen hienosäädöllä ei kyetä vastaamaan pitkän aikavälin taloushaasteeseen.

Väestökehitys muuttaa palvelutarvetta ja rahoituksen rakennetta

Palveluverkon tarkastelun keskeisin taustatekijä on Karkkilan pitkäaikainen väestökehitys. Kaupungin väkiluku on laskenut vuosina 2015–2025 yhteensä 695 asukkaalla. Samalla lasten ja nuorten määrä on vähentynyt 476 henkilöllä eli noin 25 prosentilla. Erityisen voimakasta väheneminen on ollut varhaiskasvatusikäisten ja alakouluikäisten lasten ryhmissä:

- 0–6-vuotiaiden määrä on vähentynyt 338 lapsella (-50 %)
- 7–12-vuotiaiden määrä on vähentynyt 180 lapsella (-28 %)
- 13–15-vuotiaiden määrä on vähentynyt 16 lapsella (-5 %)
- 16–18-vuotiaiden määrä on noussut 58 lapsella (+21 %)

Valtionosuuksien ikärakennekriteerit kohdentuvat vahvasti perusopetusikäisiin lapsiin ja nuoriin. Vuoden 2027 tasossa 13–15-vuotiaan laskennallinen kustannus on noin 14 100 euroa ja 7–12-vuotiaan noin 8 300 euroa vuodessa, kun yli 16-vuotiaiden ikäryhmässä vastaava määrä on noin 71 euroa. Tämän vuoksi perusopetusikäisten määrän väheneminen pienentää kunnan valtionosuusrahoitusta merkittävästi. Samaan aikaan yli 64-vuotiaiden määrä on kasvanut noin 22 prosenttia. Kaupungin palvelutarve on siis muuttumassa perustavanlaatuisesti lasten palveluista ikääntyvän väestön tarpeisiin.

FCG:n päivitetyn väestöennusteen mukaan kaupungin väkiluvun ennustetaan laskevan noin 7 800 asukkaaseen vuoteen 2030 mennessä. Alle 19-vuotiaiden määrä vähenee edelleen samalla, kun yli 65-vuotiaiden määrä jatkaa kasvuaan. Syyskuussa 2026 julkaistun MDI:n ennusteen mukaan Karkkilan väkimäärä vähenisi edelleen vuoteen 2050 mennessä nykyisestä 13,7 prosentilla.

Väestön vähenemisellä on vaikutusta paitsi palvelutarpeeseen myös kaupungin verotuloihin ja valtionosuusrahoitukseen. Perusopetusikäisten lasten määrän väheneminen näkyy tulevana vuosina valtionosuusrahoituksen pienentymisenä. Työikäisen väestön määrän lasku puolestaan heikentää pitkän aikavälin verotulopohjaa.

Vaikutukset varhaiskasvatuksen palvelutarpeeseen

Karkkilan varhaiskasvatuksen palvelutarpeen ennustetaan vähenevän merkittävästi väestökehityksen seurauksena. FCG:n laskelmien mukaan varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä vähenee noin 232 lapsesta (2025) noin 179 lapseen (2035), ja laskennallinen ryhmätarve pienenee noin 12,8 ryhmästä 10 ryhmään.

Jo vuonna 2026 kunnallisessa varhaiskasvatuksessa oli laskennallista ylikapasiteettia noin 67 paikkaa suhteessa nykyisiin ryhmäkokoihin.

Vaikutuksen perusopetuksen palvelutarpeeseen

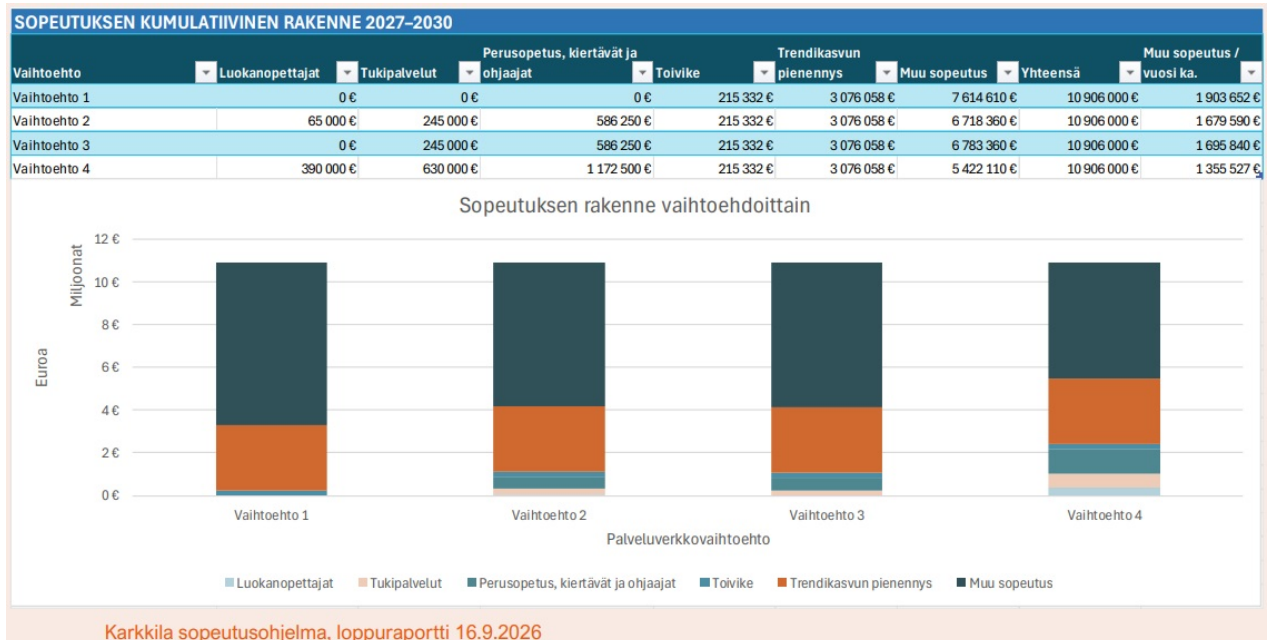
FCG:n selvityksen (Väestö ja palveluverkko) perusopetuksen oppilasmäärän ennustetaan vähenevän nykyisestä noin 748 oppilaasta noin 470 oppilaaseen lukuvuoteen 2032–2033 mennessä. Oppilasmäärä vähenee siten lähes 280 oppilaalla. Alakoulujen osalta vähennys on noin 175 oppilasta.

Palveluverkkoselvityksessä todetaan, että oppilasmäärän vähenemä on suurempi kuin Haukkamäen ja Tuorilan koulujen nykyinen yhteenlaskettu oppilasmäärä. Samalla kouluverkossa on jo nykyisin merkittävästi käyttämätöntä tilakapasiteettia. Nyhkälän, Haukkamäen ja Tuorilan kouluihin mahtuisi yhteensä noin 180 oppilasta nykyistä enemmän ilman lisärakentamista tai uusia investointeja.

Palveluverkon ylläpitäminen nykyisessä laajuudessaan johtaisi tilanteeseen, jossa kaupungin kiinteistöihin sitoutuu huomattavasti enemmän määrärahoja ja henkilöstöresurssia kuin tuleva palvelutarve edellyttää.

Muiden sopeutusten kumulatiivinen tarve

Laskennallinen sopeutustarve koko kaudelle kumuloituvasti on 10,9 miljoonaa euroa. Tästä summasta trendikasvun pienentäminen 1,61% nolnaan prosenttiin vaikuttaisi 3,1 miljoonaa euroa Palveluverkkoratkaisulla voi säästää 0,2 – 2,4 miljoonaa euroa vuosina 2027 – 2030. Muu kumulatiivinen sopeutustarve vaihtelee siten 5,4 – 7,6 miljoonan euron välissä.

Karkkila sopeutusohjelma, loppuraportti 16.9.2026

FCG:n talouden sopeutusohjelman loppuraportti, sopeutuksen kumulatiivinen rakenne 2027-2030

Palveluverkkovaihtoehdot

Vaihtoehto 1: Kolmen koulun malli

Vaihtoehdossa 1 opetusta järjestetään edelleen kolmessa koulussa. Tarkastelujaksolla Haukkamäen koulu ja Tuorilan koulu toimisivat noin 60 oppilaan kolmiopettajaisina kouluina, joissa opetus on järjestetty kahden eri ikäluokan yhdysluokkaopetuksena. Nyhkälän koulun oppilasmäärän ennustetaan laskevan noin 267 oppilaaseen ja edelleen noin 201 oppilaaseen vuoteen 2028–2029 mennessä. Kokonaisuudessaan alakouluissa olisi noin 387 oppilasta. Mallissa luokanopettajien määrä vähenee luonnollisen oppilasmäärän laskun myötä 19 opettajasta 14 opettajaan, mutta kouluverkko säilyy edelleen laajimpana vaihtoehtona. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta vaihtoehto vastaa hajautettua mallia, jossa toimintaa järjestetään useammassa yksikössä. Selvityksen mukaan tällainen ratkaisu tarkoittaa, että varhaiskasvatusverkko säilyy laajana eikä kiinteistöistä pystytä luopumaan samassa määrin kuin keskitetyissä vaihtoehtoissa.

Koska tästä palveluverkkovaihtoehdosta syntyy vähiten säästöjä, kaupungin olisi toteutettava merkittävä määrä muita sopeutustoimia eri toimialoilla.

Vaihtoehto 2: Haukkamäki laajempänä kouluna

Vaihtoehdossa 2 Tuorilan koulu lakkautetaan ja opetus järjestetään Haukkamäen koulussa sekä Nyhkälän koulussa. Haukkamäen koulu kasvaa noin 120 oppilaan kuusiopettajaiseksi kouluksi, kun taas Nyhkälän koulun oppilasmäärä laskee noin 267 oppilaaseen ja myöhemmin noin 201 oppilaaseen. Luokanopettajien määrä laskee tarkastelujaksolla 17 opettajasta 14 opettajaan. Lisäksi kiertävien opettajien ja ohjaajien tarve vähenee nykyisestä.

Varhaiskasvatus voidaan järjestää pääosin Nyhkälän yhteydessä, osittain Haukkamäessä sekä siirtymävaiheessa edelleen Toivikkeessa. Ratkaisu mahdollistaa jo nykyistä tehokkaamman tilankäytön, mutta säilyttää edelleen kaksi kouluyksikköä ja osan nykyisestä kiinteistökannasta. Vaihtoehdossa 2 palveluverkosta saatavat säästöt pienentävät muuta sopeutustarvetta, mutta edelleen tulee toteuttaa merkittävä määrä muita säästötoimia, mutta vähemmän kuin vaihtoehdossa 1.

Vaihtoehto 3: Haukkamäki pienempänä kouluna ja Nyhkälä pääkouluna

Vaihtoehdossa 3 Tuorilan koulu lakkautetaan, mutta Haukkamäen koulu säilyy noin 60 oppilaan kolmiopettajaisena kouluna, joissa opetus on järjestetty kahden eri ikäluokan yhdysluokkaopetuksena. Nyhkälän koulussa opiskelee kaikki muut alakoululaiset, jolloin oppilasmäärä on tarkastelujakson alussa noin 327 ja myöhemmin yli 200 oppilasta. Luokanopettajien määrä vähenee 17 opettajasta 14 opettajaan. Varhaiskasvatus voidaan järjestää pääosin Nyhkälässä, pienemmässä määrin Haukkamäessä ja osin Toivikkeessa siirtymävaiheessa. Malli mahdollistaa varhaiskasvatuksen palveluiden osittaisen keskittämisen, mutta ei yhtä laajasti kuin vaihtoehto 4.

Myös tässä vaihtoehdossa muu sopeutustarve jää merkittävälle tasolle, mutta hieman vaihtoehtoa 2 pienemmäksi. Palveluverkosta saatavat säästöt vähentävät painetta muihin säästötoimiin, mutta eivät poista niitä.

Vaihtoehto 4: Kaikki alakoulut Nyhkälässä

Vaihtoehdossa 4 kaikki vuosiluokkien 1–6 oppilaat keskitetään Nyhkälän kouluun. Tällöin koulussa olisi tarkastelujakson alussa noin 387 oppilasta ja vuonna 2030 vielä noin 274 oppilasta. Luokkakoot olisivat pääosin 19–24 oppilasta ja luokanopettajien määrä vähenisi 16 opettajasta 12 opettajaan. Haukkamäen ja Tuorilan koulurakennuksiin jäisi runsaasti vapautuvaa tilakapasiteettia muuhun käyttöön.

Varhaiskasvatuksen osalta palveluverkko nähdään vaihtoehtona, jossa perusopetus keskitetään yhteen yksikköön ja varhaiskasvatus voidaan keskittää aluksi kahteen tai kolmeen yksikköön. 2030-luvun alkupuolella myös Nyhkälän perusopetuksesta alkaa vapautua enemmän tiloja varhaiskasvatukselle.

Talouden näkökulmasta vaihtoehto 4 tuottaa suurimmat palveluverkkosäästöt ja antaa parhaimmat mahdollisuudet väestökehityksen ennakoivaan huomiointiin palveluiden rakenteessa ja palveluverkossa. Tämän vuoksi muu sopeutustarve on selvästi vähemmän kuin muissa vaihtoehdoissa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kaupungin tarvitsee toteuttaa vähemmän muita toimialojen eri palveluihin kohdistuvia säästöjä.

Osallisuus ja kuulemiset

Palveluverkkoselvitykseen ja kaupungin talouden sopeutusohjelmaan liittyvät kuulemiset järjestettiin 22.9.–7.10.2026 välillä. Kuulemisten tavoitteena oli kerätä lasten, nuorten, kuntalaisten, henkilöstön, vaikuttamistoimielinten ja muiden sidosryhmien näkemyksiä ennen palveluverkkoratkaisua koskevaa päätöksentekoa. Kuulemisten toteuttamisesta päätti kaupunginhallitus 21.9.2026 (§ 252).

Lapsia ja nuoria kuultiin varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa ikätasoisilla kyselyillä ja osallistavilla menetelmillä osana päivittäistä toimintaa. Kuulemisiin osallistui yhteensä noin 685 lasta ja nuorta; noin 100 varhaiskasvatus- ja esiopetusikäistä, 265 perusopetuksen alakoululaista, 264 yläkoululaista sekä 56 lukiolaista. Kuulemisissa arvioitiin sekä palveluverkkovaihtoehtoja että niiden mahdollisia vaikutuksia koulunkäyntiin, oppimisympäristöihin, koulumatkoihin, harrastusmahdollisuuksiin ja muihin palveluihin.

Kaupunkilaisille järjestettiin avoin verkkokysely sekä mahdollisuus vastata paperiseen kyselyyn kaupunginkirjastossa sekä työväenopiston toimistolla. Lisäksi järjestettiin kaikille avoin kuulemistilaisuus Karkkilasalissa 6.10.2026. Sähköiseen ja paperitse täytettävään kaupunkilaiskyselyyn saatiin yhteensä 832 vastausta ja kuulemistilaisuuteen osallistui runsaat 100 henkilöä.

Vaikuttamistoimielimiltä, yhdistyksiltä, järjestöiltä, urheiluseuroilta, yrityksiltä sekä taiteen perusopetuksen toimijoilta pyydettiin lausunnot valmistelun tueksi. Lisäksi henkilöstön näkemyksiä käsiteltiin

yhteistoimintamenettelyssä sekä henkilöstöinfojen, esihenkilöstöinfojen, toimialapalaverien ja mahdollisten kirjallisten kannanottojen kautta.

Kuulemisten tulokset on koottu päätöksenteon tueksi oheismateriaaliin. Kuulemisaineisto liitemateriaalina sivistyslautakunnalle, kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle.

Vaikutusten arviointi

Palveluverkkoratkaisun valmistelun yhteydessä toteutettiin sekä talouden tasapainotusohjelman vaikutusten ennakkoarviointi (EVA) että palveluverkkovaihtoehtoja koskeva lapsivaikutusten arviointi (LAVA). Arvioinnit toteutettiin työpajatyöskentelynä siten, että talouden tasapainotusohjelman vaikutusten arviointi järjestettiin 29.9.2026 ja palveluverkkovaihtoehtojen lapsivaikutusten arviointi 30.9.2026. Työskentelyyn osallistui jokaisen valtuustoryhmän nimeämä edustaja sekä kaupungin viranhaltijoita.

Talouden tasapainotusohjelman vaikutusten arvioinnissa tarkasteltiin koko sopeutusohjelmaa kuntalais-, henkilöstö-, ympäristö- ja talousvaikutusten näkökulmista. Kuntalaisvaikutuksia arvioitiin erikseen lasten ja nuorten, työikäisten sekä ikääntyneiden näkökulmasta. Arvioinnissa tarkasteltiin muun muassa vaikutuksia hyvinvointiin, palveluiden saavutettavuuteen, yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen, henkilöstöön, kaupungin toimintaan, ympäristöön sekä taloudelliseen kestävyteen.

Palveluverkkovaihtoehtoista toteutetussa lapsivaikutusten arvioinnissa tarkasteltiin neljän vaihtoehdon vaikutuksia lapsen edun, hyvinvoinnin ja arjen sujuvuuden, varhaiskasvatuksen ja opetuksen, turvallisuuden sekä haavoittuvien ryhmien näkökulmista. Arvioinnissa käsiteltiin esimerkiksi koulumatkoja, koulukuljetuksia, ryhmäkokoja, oppimisen tuen järjestämistä, harrastusmahdollisuuksia, lähikoulun määräytymistä sekä muutosten vaikutuksia erityistä tukea tarvitseviin lapsiin.

Työpajoissa tunnistettiin eri vaihtoehtoihin liittyviä myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia sekä arvioitiin vaikutusten merkittävyyttä. Arviointien tulokset dokumentoitiin ja kyseiset arviot ovat tämän päätöksen liitteinä.

Liitteet:

- Karkkilan talouden sopeutusohjelman loppuraportti 2026 (FCG)
- Karkkilan väestö- ja palveluverkko (FCG)
- Taulukko: Sopeutusvaihtoehdot eri hallinnonaloilta vuosille 2026 – 2030
- Ennakkovaikutusten arviointi sopeutusvaihtoehtoista eri hallinnonaloille
- Lapsivaikutusten arviointi palveluverkkovaihtoehtoista 1-4
- Kuntalaiskuulemisten kyselytulokset 2026
- Kuntalaisten kuulemistilaisuuden muistio 6.10.2026
- Varhaiskasvatuksen ja opetuksen kuulemisten vastaukset 2026
- Järjestöjen, yritysten ja seurojen kuulemisten vastaukset 2026
- Yritysten kuulemisten vastaukset 2026
- Taiteen perusopetuksen kuulemisten vastaukset 2026
- Vaikuttamistoimielinten kuulemisten vastaukset 2026
- Yksityishenkilöiden lähettämät kuulemisvastaukset 2026

Ehdotus: Sivistysjohtaja Lilja Sini

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että varhaiskasvatus, perusopetus sekä muut sivistyslautakunnan alaiset toiminnot järjestetään palveluverkkovaihtoehdon 4 mukaisesti seuraavasti:

1. Tuorilan koulu lakkautetaan ja oppilaat siirtyvät Nyhkälän kouluun 1.8.2027 alkaen,
2. Haukkamäen koulu lakkautetaan ja oppilaat siirtyvät Nyhkälän kouluun 1.8.2027 tai porrastetusti viimeistään 1.8.2028 alkaen mikäli opetus tai varhaiskasvatuksen järjestäminen sitä vaatii,
3. Kuudennen vuosiluokan oppilaat voivat opiskella Karkkilan yhteiskoulun ja lukion tiloissa lukuvuodet 2027-2028 ja 2028-2029, mikäli se on opetuksen järjestämisen, tilojen ja talouden kannalta tarpeellista,
4. Iltapäivätoiminta järjestetään Nyhkälässä,
5. Varhaiskasvatusta järjestetään Haukkamäen, Nyhkälän sekä Toivikkeen päiväkodeissa,
6. Esiopetusta järjestetään Nyhkälän päiväkodissa,
7. Yläkoulu ja lukio toimivat nykyisissä tiloissaan,
8. Nuorisopalveluja, työväenopiston toimintaa, taiteen perusopetusta sekä liikuntapalveluja sijoitetaan kaupungin omiin tiloihin siinä mittakaavassa, kun näiden on mahdollista jatkaa toimintaansa; ja
9. Varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen tiloihin tehdään niihin mahdollisesti tarvittavat tilamuutokset.

Sivistyslautakunnan päätös siirretään kaupunginhallituksen käsiteltäväksi 14.10.2026 pidettävään kokoukseen. Pöytäkirjanote toimitetaan kokoukseen.

Pykälä tarkastetaan kokouksessa.

Päätös

Täytäntöönpano: kaikki toimialat